

EELTJE HOLTROP VAN DER ZEE EN ZIJN FAMILIE

H.G. van Slooten

Eeltje Holtrop van der Zee, geb. te IJlst 12 september 1823, overl. Joure 12 januari 1901.

Hiervoor hebben we, zowel historisch als bouwkundig, het Friese Jacht 'Mercurius' besproken.

Ter afsluiting lijkt het ons interessant wat aandacht te besteden aan de bouwer Eeltje Holtrop van der Zee, zijn voor- en nageslacht.

Reeds jaren geleden hebben wij een kort onderzoek gepleegd, dat, hoewel niet compleet, toch wel duidelijk maakt wie de families waren, waaruit hij is voortgekomen.

Eeltje werd te IJlst geboren op 12 sept. 1823 als zoon van Sytse Tjeerds van der Zee en Klaaske Eeltjes Holtrop. Het is duidelijk dat zijn tweede voornaam de familie-naam van zijn moeder is. Het echtpaar Van der Zee-Holtrop kreeg 9 kinderen, waarvan Eeltje het tweede kind was. Een jongere broer was Teerdse Sytse van der Zee, geb. IJlst 3 april 1828, mast- blok- en pompmaker, die te Joure overleed op 9 maart 1910. Deze had uit zijn tweede huwelijk met Trijntje Tieleman (Akkrum 24 apr. 1836 - Joure 6 mrt. 1891) een zoon Hylke van der Zee, geb. Joure 24 febr. 1865, die zich in 1894 in Sneek vestigde. Hij was eveneens mast- en blokmaker, maar kreeg vooral bekendheid door zijn vooraanstaande plaats in de watersport o.a. als voorzitter van de Sneker Zeilclub (S.Z.C.).

Een zuster van deze Hylke: Wietske, geb. Joure 30 jan. 1874 huwde 23 mei 1901 Johan Schaper. Hun zoon is de bekende Hielke Schaper, geb. Joure 18 nov. 1907, Schout bij Nacht, Chef Marine Luchtvaartdienst, oorlogsvlieger en Adjudant van H.M. de Koningin.

Bezien we nu eerst de familie Van der Zee wat nader. Sytse Tjeerds van der Zee, geb. Sneek 6 sept. 1797, koopman en winkelier te IJlst, overl. aldaar 16 juli 1847, huwde IJlst 3 mei 1820 Klaaske Eeltjes Holtrop, geb. aldaar 30 juni 1801 en aldaar overleden 22 nov. 1843.

Hij was een zoon van: Tjeerd Sytzes, geb. Lemmer 3 dec. 1754, koopman, nam in 1811 de naam Van der Zee aan, overl. Sneek 29 juli 1824. Hij huwde aldaar voor de tweede maal op 22 jan. 1797 met Wytske Elias Medema, die twee jaar later te Sneek werd begraven op 20 dec. 1799.

Tjeerd was een zoon van: Sytse Koenes, gedoopt Oudega Sm. 6 jan. 1726 en overl. te Lemmer 22 apr. 1810. Huwde Oudega Sm. 12 dec. 1751 met Antje Tjeerds, afkomstig uit Lemmer. Deze Sytse was op zijn beurt een zoon van: Koene Idses, wonende te Oudega Sm. die aldaar 25 febr. 1725 huwde met Aaltje Alberts.

Van vaderszijde had Eeltje Holtrop van der Zee geen scheepsbouwersbloed in zich. Geheel anders lag het echter met de familie van zijn moeder Holtrop. Klaaske Eeltjes Holtrop huwde te IJlst 4 mei 1820 met Sytse Tjeerds van der Zee. Zij was in IJlst geboren 30 juni 1801 en overleed aldaar 22 mei 1843. Zij had als ouders: Eeltje Teadzes Holtrop, geb. Haskerdijken in 1768, mr. scheepstimmersman te IJlst, waar hij 26 maart 1848 overleed. Hij huwde eveneens te IJlst 17 nov. 1793 Elbrig Sjoerds de Jong, gedoopt te IJlst 26 nov. 1769 en overl. aldaar 17 juni 1841. Het was bij deze, in zijn tijd reeds vermaarde, scheepsbouwer dat hij zijn leerschool kreeg en na het overlijden van zijn grootvader de werf overnam. Uit onderzoekingen van o.a. de heer W.F. Broos is gebleken, dat Eeltje Teadzes Holtrop relaties had met de bekende scheepsbouwkundige Folkert Nicolaas van Loon (1775-1840) 1). Eeltje Teadzes Holtrop was een zoon van: Teadze Wytses, huisman, die te

1) W.F. Broos: 'F.N. van Loon (1775-1840) een vergeten Friese scheepsontwerper'. Publ. stichting Stamboek pag. 169-219 en Jaarboek Fries Scheepv. Mus. 1980 pag. 39 e.v.

Haskerdijken op 8 juni 1760 huwde met Trijntje Eeltjes Holtrop. Men ziet dat de zoon de familie-naam van de moeder overneemt, een verschijnsel dat in Friesland veelvuldig voorkwam, meestal als de moederlijke lijn belangrijker was dan die van de vader! Wij vervolgen nu ook deze moederlijke lijn:

Trijntje was een dochter van: Eeltje Edes (Yedes), linnenwever, doopsgez. die op 24 jan. 1734 te Oldeboorn huwde met Jeltie Bernardusdr. Holtrop van Beetsterzwaag. Zij worden als echtelieden vermeld in 1757.

Haar ouders waren: Bernardus Jans Holtrop, wagenmaker te Beetsterzwaag vermeld 1701, 1703, huwt Frouck Alles, echtelieden te Beets in 1713 en 1714.

Hij was een zoon van: Jan Hendrix leeft nog 1678 en huwt met Stijntje Holtrop (wederom verspringing!) echtel. 1667, zij als weduwe genoemd in 1684 en 1687 te Oosterwierum en in 1715 nog te Beetsterzwaag.

Haar vader was: Ds. Bernardus Holtrop, schoolmr. te Ten Post en Wittewierum 1621-24, Pred. te Oosterwolde 1624-64, overl. 1673 huwde met Anna Hemelgaart. Zij worden als echtelieden vermeld in 1662 en 1670.

Tot zover de voorouders van Eeltje Holtrop van der Zee.

Kijken we nu eens naar hem en zijn afstammelingen. Eeltje Holtrop van der Zee, geb. IJlst 12 sept. 1823, overl. Joure 12 jan. 1901, huwde IJlst 30 sept. 1849 met Wytske Rinkema, geb. Boornzwaag 15 febr. 1822, overl. Joure 23 juni 1899, dr. van Auke Rinkes Rinkema en van Antje Willems van Dijk. Dit echtpaar kreeg drie kinderen waarvan de oudste Klaaske (1850-1920) als ook de enige zoon Auke geb. IJlst 13 jan. 1854, overl. Joure 6 maart 1939 ongehuwd gebleven.

Het enige kind dat huwde was Antje. Haar man Klaas Romkema (1850-1916)

was koopman. Van hun 7 kinderen kwam de enige zoon Eeltje (genoemd naar Pake) Romkema, geb. Joure 24 sept. 1880, overl. aldaar 25 sept. 1953 op de werf bij zijn oom Auke van der Zee. Hij heeft door het maken van opmetingen en tekeningen veel bijgedragen tot de kennis van de Jouster ronde jachten.

Beide scheepsbouwers zijn in 1956 herdacht, toen op initiatief van de heer Paans te Rodevaart, het Fries Scheepvaart Museum te Sneek en liefhebbers van het ronde jacht, gelden bijeenbrachten om op de graven van Eeltje en Auke, op de bedraafplaats te Westermere, gedenksteden te plaatsen.

De onthulling vond plaats op 21 aug. 1956 tijdens een bijeenkomst van een groot aantal ronde jachten bij de Jouster werf, door de heer R. Buisman, eigenaar van het Friese jacht 'Mercurius'. De Commissaris der Koningin Mr. H.P. Linthorst Homan, die met het Statenjacht aanwezig was, sprak een herdenkingswoord, waarna men samenkam in een kantine van Douwe Egberts, waar een kleindochter van Eeltjebaas, mevr. Petersen-Romkema, herinneringen ophaalde aan haar grootvader. Uiteraard sprak zij in het Fries, waarvan hier de Nederlandse vertaling volgt:

— Omstreeks het midden der vorige eeuw was het gebruikelijk, dat het voor de schepen benodigde hout in Leeuwarden werd gekocht. Het reizen ging dan heen en terug te voet, waartoe in de nacht werd vertrokken met een behoorlijk bedrag aan geld bij zich. Om zich nu tegen eventuele aanranders te vrijwaren nam Pake een zakje peper als verdedigingsmiddel mee.

Enmaal is het gebeurd, dat hij inderdaad werd aangevallen. Doch na enkele fikse stokslagen werd de man gedwongen om de bagage van Pake te dragen en voor hem uit te lopen, zolang Pake dat nodig oordeelde.

Dat hij in zijn jonge jaren sterk was, blijkt mede uit het feit, dat hij eens geheel alleen het klokhuis van Langweer heeft verplaatst. Ook kwam het eens voor, dat de betaling van een boeier voor het Rijk op het Gemeentehuis te Joure plaatsvond. De heren hadden hiertoe twee zakken met rijksdaalders medegenomen, welke bijna niet te dragen waren. Men wilde hiermede waarschijnlijk zijn lichaamskracht op de proef stellen. Eeltje loste de moeilijkheid op door halverwege één zak in een smalle gleuf tussen twee huizen te deponeren en na eerst de ene te hebben thuisgebracht, op een draf de andere te gaan halen.

Wanneer de opdracht voor een boeier was gegeven, stond hij dikwijls aan de waterkant en kwam dan bij Beppe binnen met de woorden 'ik heb hem gezien'. Dat wou zeggen, dat hij dan het plan in zijn hoofd had en zo werd dan, zonder dat er iets van op papier stond, het vaartuig gemaakt.

Voor ons, kinderen, was het altijd fijn om het branden van het hout voor de boegen te zien. Hiermede werd nl. aan het schip de mooie lijn gegeven, welke zijn werk vermaard maakte. Soms wensten de opdrachtgevers hier en daar kastjes, maar dat paste vaak niet in zijn schema. Wanneer dat dan afbreuk deed aan de goede indeling, kwamen die kastjes er niet in en hierdoor ontstonden nog wel eens conflicten.

Soms werd zijn hulp ingeroepen bij het aankopen van een tweedehands schip. Was het schip goed, dan zei hij: 'Dat schip vraagt: laat ons varen. Als de boot Pake niet naar de zin was, klonk het: 'Laat ons aan de wal blijven'.

Aan ijzer-constructie heeft Eeltjebaas nooit willen meewerken. In de tijd dat men daarmee begon, drong Oom Auke

er sterk op aan, maar Pake bleef in dat opzicht op zijn stuk staan.

Oom Auke was zeer bekwaam in houtsnijwerk. Hij maakte prachtige grote kasten van teakhout, die bijzonder fijn waren uitgesneden. Ook het maken van de leeuwjes op het roer van de boeiers was zijn werk.

Een aardige bijzonderheid uit Pake's leven is ook nog, dat hij voor een bekroning naar Parijs moest en toen met de nachttrein door Frankrijk op een klein stations hoorde roepen: 'toalf ûre'. Pake reageerde onmiddellijk door uit het coupé raam te kijken. Deze uitroep klonk immers elke dag over zijn eigen terrein als teken voor de knechten om te gaan schaften. Het bleek nu, dat de stationschef een Fries was en op deze wijze wilde weten of er zich ook Friezen in de trein bevonden.

Onder alle omstandigheden, in al zijn doen en laten, bleef hij dezelfde eenvoudige persoonlijkheid. Zeer terecht stond dan ook bij zijn verscheiden in een artikel van de Jouster Courant over zijn leven en werken 'Semper Idem'. Dit was ook de naam, die hij aan één van zijn boeiers had gegeven. Wanneer hij op zijn klompen op de werf liep en zag, dat hij een flink gat in de hak van zijn blauw-nassause kousen had, nam hij de teerkwast en kleurde dat gat maar even bij.

Op Pake's verjaardag was het altijd voor zijn kleinkinderen een fijn moment om hem op zijn leuningstoel vast te binden. Hij begon dan kwasi te huilen en te vragen of hij a.u.b. weer los mocht. Op voorwaarde dat Pake beloofde te zullen tracteren, werd hij onder gejuich weer los gemaakt. Het zijn maar een paar losse herinneringen, die toch waard zijn bewaard te blijven.

De grafzerken van Eeltje Holtrop en Auke van der Zee. Na de onthulling op 22 augustus 1956 op de begraafplaats te Westermeer.
Foto Fries Scheepvaart Museum, Sneek.